

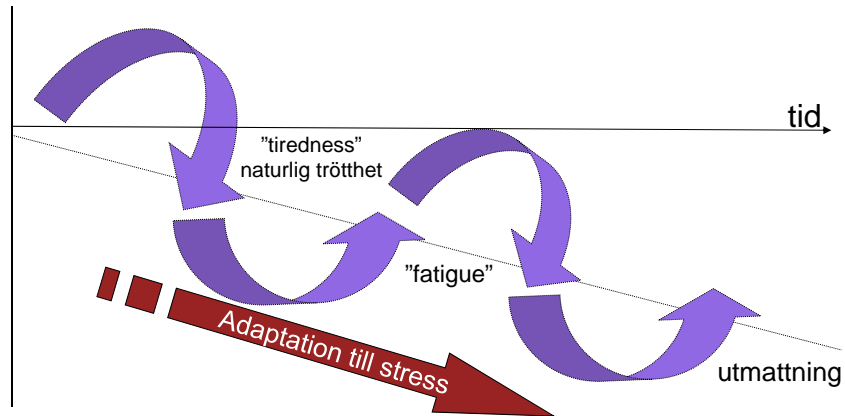
Återhämtningsstrategier
när det behövs som bäst

Mirjam Ekstedt, Ssk, docent
070-31 85 691,
mirjam.ekstedt@ki.se

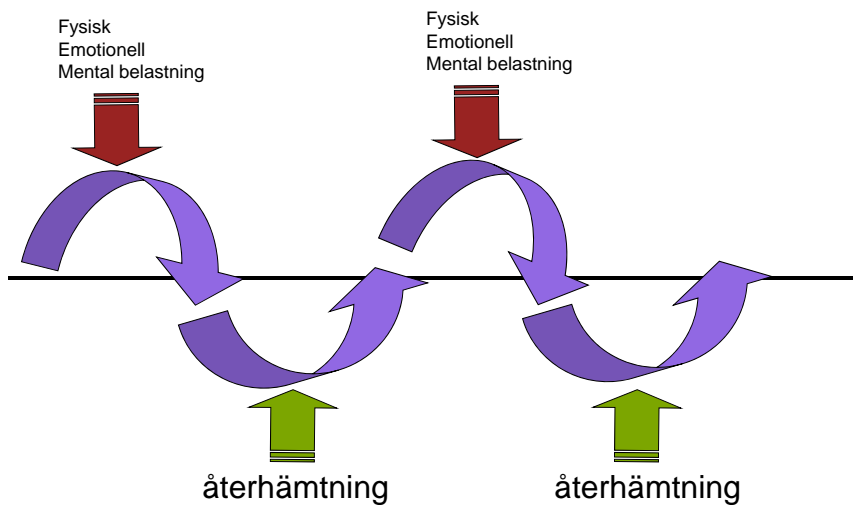
Kronisk trötthet utvecklas genom bristande adaptation till krav som överstiger individens resurser
- och med tiden som avgörande faktor

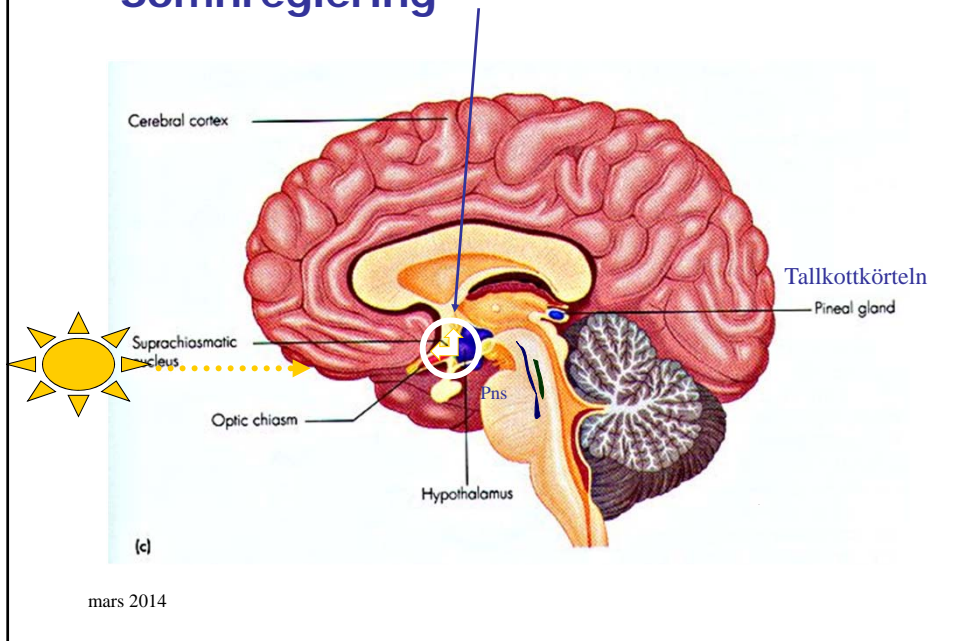
Olsson, 2007, 2008

Funktionell återhämtning

aktiviteter som bidrar till normalisering av de fysiologiska stressregleringssystemen efter en period med hög ansträngning

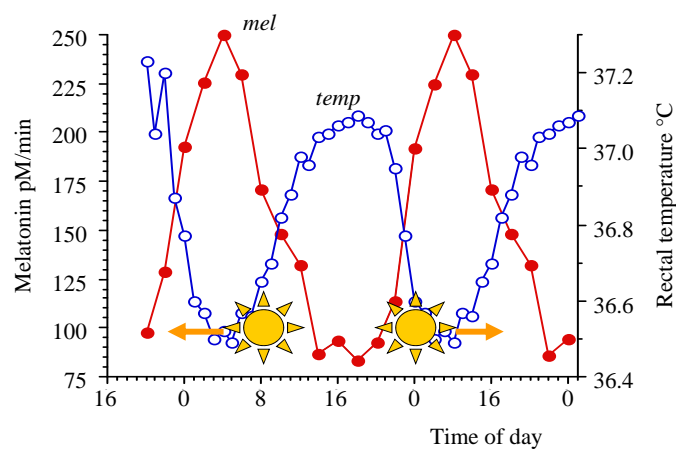

Sömnreglering

Dygnsrhythmen

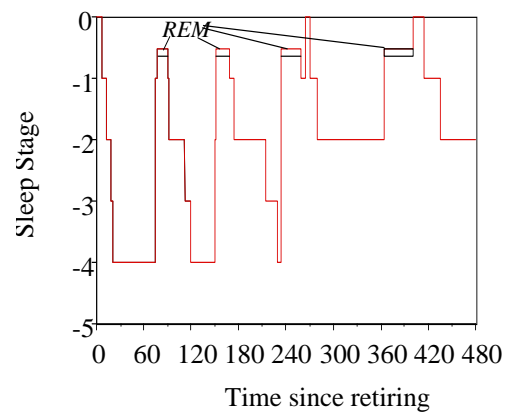
ljuset justerar klockan

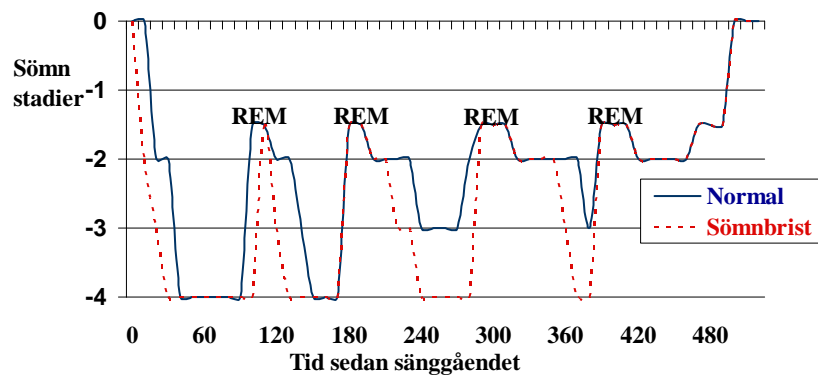
- ⌚ Ljus behövs varje dag för att "ställa klockan" (en halvtimme räcker)
- ⌚ Melatonin trycks ned av starkt ljus
- ⌚ Du blir piggare/gladare
- ⌚ Ljus på morgonen gör dig till morgonmänniska
- ⌚ Ljus på kvällen gör dig till kvälls/nattmänniska

Sömnens förlopp

mars 2014

Återhämtning efter sömnbrist

mars 2014

Sömn och stress

Avverkad stress förbättrar sömnen

- sömnen blir djupare ju mer man använder hjärnan

Problemet är morgondagens stress

- den påverkar sömnen negativt
- negativ förväntan och åltande

STÖD

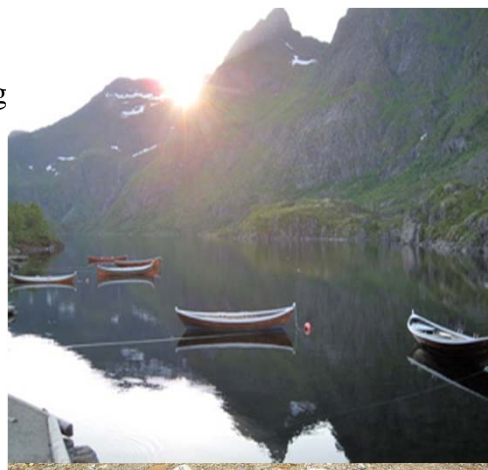
Att ha mod att säga: **STOPP!**
- jag klarar inte mer just nu!

mars 2014

VILA

Harmoni i tanke-känsla-handling

- Naturen
- Hängmattan/sofflocket
- Läsa, Lyssna på musik
- Skapande aktivitet
- Utmaningar
- "Bara vara"
- Fysisk aktivitet - Främjar sömn

mars 2014

Acceptans

- Innebär INTE att jag tycker om det som händer, eller att jag vill fortsätta att ha det så...
- Men det innebär att jag ser och erkänner tillvaron som den ÄR - ändrar det jag kan ändra - och lämnar det jag inte kan göra något åt.

Acceptans kan beskrivas som en expansion
- att göra plats

När sömnen sviker...

BAUER BOK

"Sömnreceptet"

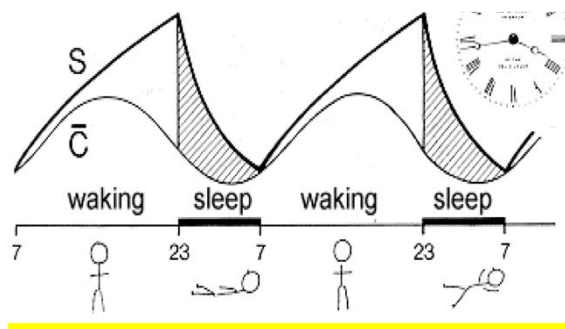
1. Sömnbehov

Vakenhet bygger upp sömnbehovet
Kvalitet på tidigare sömn

2. Tiden på dygnet

dygnsrytm
morgon/kvällsmänniska

3. Stress-/aktiveringsnivå

Analys - med hjälp av "sömnreceptet"

Stärka sömnbehovet

Vakenhet, Sömnvanor, rutiner,
Tid i sängen, tupplurar

Stärka dygnsrytmen

Sänggåendetider
Morgon/kvällsmänniska
Ljus

Sänka aktiveringsnivån

Yttre stimuli: ljus, buller, värme
Inre stimuli: uppvarvning, krav, oro, stress
Beteende: kost, alkohol, kaffe, rökning
Fysisk aktivitet, fritid, social situation

